

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 52/2023-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Strapáč, PhD., s. r. o., 17. novembra 3215, Čadca, IČO 50 473 522, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Peter Strapáč, PhD., proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Žilina **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/2015 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **3 500 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Žilina **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Žilina **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. januára 2023 domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), a to postupom Okresného súdu Žilina

(ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Sťažovateľ zároveň navrhoval, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že žalobou podanou na okresnom súde ešte 15. mája 2015 sa manželka sťažovateľa domáhala vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Sťažovateľ je teda odporcom v napadnutom konaní. Okresný súd následne na návrh navrhovateľky vydal 14. januára 2016 predbežné opatrenie, ktorým zakázal sťažovateľovi nakladať s nehnuteľnosťami špecifikovanými v návrhu navrhovateľky. Okresný súd ku dňu podania ústavnej sťažnosti sťažovateľa nedokázal vo veci rozhodnúť. Sťažovateľ zdôraznil, že s ohľadom na zdĺhavý priebeh napadnutého konania podal 12. decembra 2022 sťažnosť na prietahy v konaní adresovanú predsedovi okresného súdu. Predseda okresného súdu túto sťažnosť vybavil podaním z 20. decembra 2022, v ktorom ju vyhodnotil ako dôvodnú, pričom poukázal na to, že vec bola prerozdelená a pridelená novej sudkyňi z dôvodu, že pôvodná sudkyňa nebola schopná rozhodovať bez prietáhov napriek viacerým opatreniam predsedu okresného súdu.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Sťažovateľ poukázal na okolnosť, že okresný súd nedokázal vydať žiadne meritórne rozhodnutie ani po siedmich rokoch od začatia sporu a navyše od 10. januára 2020 sa nevykonalo v napadnutom konaní ani žiadne pojednávanie. Toto považuje za neprípustnú nečinnosť okresného súdu, a to v takej miere, ktorá odôvodňuje porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy.

4. Vo vzťahu k finančnému zadosťučineniu sťažovateľ zdôraznil, že právna neistota vyplývajúca z napadnutého súdneho konania mu bráni usporiadať si majetkové pomery, čo je sféra mimoriadne dôležitá pre každého. Zároveň zdôraznil, že v napadnutom konaní poskytoval okresnému súdu vždy potrebnú súčinnosť a bezodkladne reagoval na výzvy okresného súdu, a teda konštatoval, že nielen on, ale ani druhá sporová strana neprispeli k predĺžovaniu napadnutého súdneho konania.

II.

Procesný postup ústavného súdu a vyjadrenie okresného súdu

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 52/2023-14 zo 7. februára 2023 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

6. Ústavný súd následne výzvou zo 14. februára 2023 vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti. Predseda okresného súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 17. marca 2023 uznal, že napadnuté konanie trvá nepomerne dlho. Poukázal aj na to, že v tomto konaní bolo vykonané rozsiahle dokazovanie na účely ustálenia masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Zároveň ale poukázal na to, že predmetná vec bola v roku 2022 pridelená novej zákonnej sudkyňi, pretože pôvodná sudkyňa kopila prietahy vo viacerých konaniach a nebola schopná rozhodovať bez prietáhov napriek viacerým opatreniam predsedu súdu, za čo čelí disciplinárnemu konaniu. Predseda okresného súdu tiež podotkol, že počas pandémie ochorenia COVID-19 mal okresný súd obmedzené možnosti pojednávať.

Predseda okresného súdu preto uzavrel, že aj s ohľadom na zložitosť sporu konal súd primerane a keby ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté konanie trvá neprímerane dlhú dobu, navrhol, aby sťažovateľovi nepriznal primerané finančné zadost'učinenie, pretože sumu 5 000 eur, ktorú si uplatnil sťažovateľ, považoval za neprímeranú. K vyjadreniu predsedu bolo pripojené aj vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá ale iba konštatovala, že predmetná vec jej bola pridelená až 4. júla 2022.

7. Po doručení vyjadrenia okresného súdu ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby v prípade, ak by to sťažovateľ považoval za potrebné, zaujal stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, ktoré mu v prílohe zaslal. Sťažovateľ sa vyjadril v podaní doručenom ústavnému súdu 21. marca 2023, v ktorom zotrval na svojom postoji zo samotnej ústavnej sťažnosti, t. j. zo strany súdu dochádza k neprímeraným priet'ahom v konaní a suma navrhovaného primeraného zadost'učinenia je primeraná.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s podaniami účastníkov dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno v tomto prípade očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Chronológia úkonov okresného súdu v napadnutom konaní

9. Ústavný súd nahliadnutím do predloženého spisového materiálu okresného súdu (4 C 249/2015) zistil, že okresný súd vykonal v predmetnej veci tieto úkony:

- Dňa 15. mája 2015 navrhovateľka podala žalobu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, sťažovateľ je odporcom v konaní.
- Dňa 19. mája 2015 okresný súd vyzval navrhovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za návrh.
- Dňa 3. júna 2015 okresný súd zaslal účastníkom procesné poučenia a odporcovi aj žalobu.
- Dňa 15. júna 2015 súdny poplatok za návrh bol zaplatený.
- Dňa 23. októbra 2015 sa odporca vyjadril k žalobe.
- Dňa 7. decembra 2015 podala navrhovateľka návrh na nariadenie predbežného opatrenia.
- Dňa 14. januára 2016 okresný súd uznesením č. k. 4 C 249/2015-95 nariadil predbežné opatrenie podľa návrhu navrhovateľky.
- Dňa 27. januára 2016 odporca sa odvolal proti nariadeniu predbežného opatrenia.
- Dňa 24. februára 2016 navrhovateľka sa vyjadrila k podaniu odporcu k jej žalobe.
- Dňa 26. februára 2016 okresný súd vydal opravné uznesenie k uzneseniu o nariadení predbežného opatrenia.
- Dňa 3. marca 2016 okresný súd uložil odporcovi zaplatiť súdny poplatok za podanie odvolania proti rozhodnutiu o predbežnom opatrení.
- Dňa 24. marca 2016 vyjadrenie navrhovateľky k odvolaniu odporcu.
- Dňa 12. apríla 2016 predkladacia správa odvolaciemu súdu.
- Dňa 11. mája 2016 odvolací súd uznesením potvrdil predbežné opatrenie.
- Dňa 9. februára 2017 okresný súd nariadil prvý termín pojednávania na 19. apríl 2017, tento termín bol zrušený a následne presunutý na 10. máj 2017 a neskôr znova zrušený a presunutý na 24. máj 2017.

- Dňa 24. mája 2017 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom boli vypočutí navrhovateľka a odporca a ktoré bolo odročené na 2. august 2017.
- Dňa 8. júna 2017 odporca predložil súdu návrhy na vykonanie dokazovania, ako aj znalecký posudok.
- Dňa 26. júna 2017 odporca predložil súdu čestné vyhlásenia jeho susedov týkajúce sa rekonštrukcie rodičovského domu.
- Dňa 7. júla 2017 okresný súd vyzval odporcu na konkretizáciu niektorých jeho návrhov na vykonanie dokazovania.
- Dňa 18. júla 2017 odporca odpovedal na výzvu súdu.
- Dňa 25. júla 2017 sa navrhovateľka vyjadrila k podaniu odporcu z 8. júna 2017.
- Dňa 1. augusta 2017 okresný súd zrušil termín pojednávania nariadený na 2. august 2017, pretože nebolo dostatočne pripravené; zároveň zaslal dožiadania adresované Prvej garantovanej a. s., Komunálnej poisťovni a. s., Tatra banke a. s. a Okresnému súdu Čadca.
- Dňa 15. augusta 2017 sa odporca vyjadril k poslednému podaniu navrhovateľky.
- Dňa 26. septembra 2017 okresný súd vyzval strany konania, aby sa vyjadrili k dosiaľ vykonanému dokazovaniu.
- Dňa 26. októbra 2017 odporca sa v reakcii na výzvu súdu vyjadril k dosiaľ vykonaným dôkazom.
- Dňa 9. februára 2018 bola odoslaná opakovaná výzva súdu pre Prvú garantovanú a. s. a navrhovateľku.
- Dňa 20. februára 2018 vyjadrenie odporcu k listinám predloženým Komunálnou poisťovňou a. s.
- Dňa 3. augusta 2018 okresný súd nariadil termín pojednávania na 9. november 2018.
- Dňa 5. septembra 2018 podal odporca návrh na vypočutie svedkov.
- Dňa 9. novembra 2018 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom boli vypočutí svedkovia, ako aj navrhovateľka a odporca; pojednávanie bolo odročené na 8. február 2019.
- Dňa 4. januára 2019 sa navrhovateľka vyjadrila k vykonaným dôkazom.
- Dňa 18. januára 2019 okresný súd nepriznal náhradu nákladov Tatra banke a. s.
- Dňa 8. februára 2019 sa uskutočnilo pojednávanie, boli vypočutí svedkovia, pojednávanie bolo odročené na 24. apríl 2019.
- Dňa 24. apríla 2019 sa uskutočnilo pojednávanie, boli vypočutí svedkovia, pojednávanie bolo odročené na 17. júl 2019.
- Dňa 17. mája 2019 okresný súd vydal uznesenie, ktorým uložil povinnosti konkrétnym svedkom.
- Dňa 4. júla 2019 bolo odročené nariadené pojednávanie z dôvodu čerpania dovolenky právnej zástupkyne navrhovateľky; pojednávanie bolo nariadené na 4. október 2019.
- Dňa 13. septembra 2019 bola vydaná urgencia navrhovateľke na predloženie listinného dôkazu.
- Dňa 27. septembra 2019 bola vydaná výzva na doplnenie vyjadrenia svedka s ohľadom na vyjadrenie odporcu a opätovná urgencia navrhovateľke na predloženie listiny.
- Dňa 30. septembra 2019 bolo odročené pojednávanie nariadené na 4. október 2019 na nový termín 10. január 2020, pretože nebolo dostatočne pripravené.
- Dňa 10. januára 2020 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom boli vypočutí navrhovateľka a odporca, bolo odročené na 3. jún 2020.
- Dňa 24. januára 2020 bolo vydané dožiadanie okresného súdu katastrálnemu odboru Okresného úradu Kysucké Nové Mesto.
- Dňa 17. februára 2020 prišla odpoveď z katastra Kysucké Nové Mesto.

- Dňa 13. marca 2020 súd oznámil stranám v konaní, že súdu boli predložené listiny z katastra s výzvou, aby nahliadli do súdneho spisu a vyjadrili sa k nim.
- Dňa 25. marca 2020 právny zástupca odporcu oznámil súdu, že pre pandemické opatrenia nemôžu nahliadnuť do súdneho spisu.
- Dňa 24. apríla 2020 okresný súd oskenoval listiny z katastra a zaslal ich stranám v konaní.
- Dňa 15. mája 2020 sa odporca vyjadril k listinám z katastra.
- Dňa 27. mája 2020 navrhovateľka žiadala o odročenie pojednávania nariadeného na 3. jún 2020.
- Dňa 28. mája 2020 okresný súd vyhovel žiadosti navrhovateľky a pojednávanie odročil na 4. december 2020.
- Dňa 25. novembra 2020 obe sporové strany žiadali o odročenie pojednávania z dôvodu vtedy platných karanténnych opatrení.
- Dňa 30. novembra 2020 súd žiadosti vyhovel a pojednávanie odročil na 30. apríl 2021.
- Dňa 29. apríla 2021 sa odporca vyjadril a predložil listinné dôkazy.
- Dňa 30. apríla 2021 pojednávanie bolo na základe žiadosti právneho zástupcu odporcu zrušené; okresný súd sa opakovane pokúšal neúspešne doručiť žiadosť do Českej republiky a opakovane urgoval navrhovateľku, aby sa vyjadrila k podaniam odporcu.
- Dňa 28. januára 2022 odporca požiadal súd o nariadenie termínu pojednávania.
- Dňa 4. februára 2022 okresný súd nariadil termín pojednávania na 1. jún 2022 a opätovne urgoval navrhovateľku na vyjadrenie sa k podaniam odporcu a na predloženie listín.
- Dňa 23. marca 2022 bola zaslaná ďalšia urgencia pre navrhovateľku na vyjadrenie sa k podaniam odporcu a na predloženie listín.
- Dňa 8. apríla 2022 bola zaslaná ďalšia rovnaká urgencia pre navrhovateľku.
- Dňa 13. mája 2022 sa navrhovateľka vyjadrila k podaniam odporcu.
- Dňa 27. mája 2022 bola prijatá spoločná žiadosť právnych zástupcov strán v konaní o zmenu času nariadeného pojednávania 1. júna 2022 na 13.00 h.
- Dňa 31. mája 2022 bolo zrušené nariadené pojednávanie pre práceneschopnosť sudkyne.
- Dňa 7. júla 2022 bola zmenená zákonná sudkyňa.
- Dňa 30. novembra 2022 odporca žiadal o nariadenie termínu pojednávania.
- Dňa 19. decembra 2022 súd nariadil termín pojednávania na 7. marec 2023.
- Dňa 1. marca 2023 právny zástupca navrhovateľky žiadal o zmenu termínu pojednávania z dôvodu kolízie termínov pojednávania.
- Dňa 3. marca 2023 súd vyhovel žiadosti a určil nový termín pojednávania na 6. jún 2023.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/2015 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty

dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Priznanie práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú

- právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje,
- správanie účastníka súdneho konania a
- postup samotného súdu.

Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovanej veci.

Právna a faktická zložitosť vecí:

14. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti vecí, ústavný súd súhlasí s tvrdením predsedu okresného súdu, že napadnuté konanie možno považovať za zložité. Spory o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktoré sa týkajú aj nehnuteľnosti, sa vyznačujú extenzívnym dokazovaním na účely identifikovania majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve a určenia pôvodu finančných prostriedkov na zaobstaranie tohto majetku. Navyše tieto spory sú nezriedka poznačené nevraživosťou sporových strán, čo činí usporiadanie ich vzájomných vzťahov v sporovom konaní obzvlášť náročným. V každom prípade priebeh napadnutého konania, ako bol opísaný v predošlej stati, nemožno pripísať iba na vrub potenciálnej faktickej alebo právnej zložitosti prerokovanej veci.

Správanie účastníka konania:

15. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu vyžiadaného spisu okresného súdu, konštatuje, že neidentifikoval žiadny postup na strane sťažovateľa, ktorý by v napadnutom konaní mohol mať negatívny vplyv na dĺžku konania. Síce okresný súd dvakrát zmenil termín pojednávania (10. mája 2015 a 30. apríla 2021) na žiadosť právneho zástupcu

sťažovateľa, no s ohľadom na frekvenciu týchto žiadostí a dĺžku napadnutého konania tejto okolnosti nemožno prikladať relevanciu vo vzťahu k samotnej dĺžke napadnutého konania. Ústavný súd zároveň konštatuje, že sťažovateľ bol v každom momente napadnutého konania maximálne súčinný a promptne zareagoval na každú výzvu okresného súdu (čo nie je možné povedať o navrhovateľke, ktorá väčšinou výzvy a následné urgencie okresného súdu ignorovala, pozn.). Zároveň odporca aktívne sledoval priebeh konania a na rozdiel od samotnej navrhovateľky proaktívne žiadal nariadenie pojednávania, ak zostal okresný súd dlhšiu dobu nečinný.

Postup okresného súdu v napadnutom konaní:

16. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prietťahom, bol postup samotného okresného súdu v napadnutom konaní. Okresnému súdu možno vytknúť zbytočnú a neodôvodnenú nečinnosť, keď nevykonal žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty strán napadnutého súdneho konania. Okresný súd zostal nečinný napríklad v období medzi 11. májom 2016 a 9. februárom 2017 (9 mesiacov), medzi 9. februárom 2018 a 3. augustom 2018 (6 mesiacov) a medzi 30. aprílom 2021 a 4. februárom 2022 (10 mesiacov). Okrem toho došlo v napadnutom konaní okresného došlo k viacerým momentom, ktoré preukazovali, že postup okresného súdu bol nehospodárny a neefektívny. Najvypuklejšou z týchto okolností bol slabý manažment nariadovania pojednávania. Okresnému súdu sa dvakrát stalo, že musel zrušiť nariadené pojednávanie z dôvodu, že nebolo dostatočne pripravené (termíny 2. augusta 2018 a 4. októbra 2019). A to napriek tomu, že pojednávania zväčša nariadoval v zbytočne dlhých časových intervaloch (po pojednávaní 24. mája 2017 sa mu podarilo pojednávať až 9. novembra 2018, resp. po pojednávaní 10. januára 2020 sa mu nepodarilo otvoriť žiadne ďalšie pojednávanie, pričom najbližšie je pojednávanie nariadené až na 6. jún 2023).

17. Pokiaľ ide o odkaz okresného súdu na personálno-organizačné okolnosti (prietáhový postup pôvodne sudkyne a pridelenie veci inej sudkyňi), ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezavazuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 136/03, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Rovnako tak uviedol, že hoci nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017). Rovnaký záver vyplýva aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, v zmysle ktorej je na členských štátoch, aby organizovali svoje právne systémy takým spôsobom, aby zaručili rozhodnutie o veci v primeranej lehote, preto nadmerné pracovné zaťaženie nemožno vziať do úvahy (porov. Vocaturo proti Taliansku, rozhodnutie z 24. 5. 1991, séria A č. 206-C, § 17; Cappello proti Taliansku, rozhodnutie z 27. 2. 1992, séria A č. 230-F, § 17; sťažnosť vo veci Bieliński proti Poľsku, č. 48762/19, rozhodnutie z 21. 7. 2022, § 46).

18. Obdobne pandémie ochorenia COVID-19 môže byť dôvodom nečinnosti, avšak v rámci ojedinelej nečinnosti trvajúcej kratší čas aj s prihliadnutím na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 266/2022, IV. ÚS 422/2022). Obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémie COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, hoci to v zásade nemôže zbaviť štát všetkej zodpovednosti za nadmernú dĺžku predmetného konania (sťažnosť vo veci Q and R proti Slovinsku, č. 19938/20, rozhodnutie z 8. 2. 2022, § 80). V aktuálne prerokúvanej veci v čase vzniku pandémie a s tým spojených opatrení (marec 2020) napadnuté konanie už trvalo takmer päť rokov, okresný súd už mohol meritórne rozhodnúť. Z týchto dôvodov ústavný súd mohol túto obranu okresného súdu akceptovať len čiastočne a prihliadol na ňu pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení.

19. V napadnutom konaní teda došlo k neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu (minimálne v trvaní 25 mesiacov, pozn.) a popritom okresný súd postupoval neefektívne, čo možno v kontexte danej veci jednoznačne považovať za porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Tento záver v konečnom dôsledku potvrdzuje aj skutočnosť, že pôvodná zákonná sudkyňa (v období od podania žaloby v máji 2015 až do júla 2022) nebola schopná rozhodovať bez prietáhov napriek viacerým opatreniam predsedu súdu, za čo proti nej bolo vedené disciplinárne konanie.

Záver:

20. Na základe uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 249/2015 porušené (bod 1 výroku tohto nálezu).

21. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľa ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

23. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

24. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Zároveň sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z dôvodu porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou.

25. Sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur, ústavný súd ale považoval túto sumu za neprimeranú, preto mu priznal finančné zadost'učinenie vo výške 3 500 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Pri určení výšky tohto zadost'učinenia zohľadnil svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 63/2020, IV. ÚS 109/2020, IV. ÚS 287/2020, IV. ÚS 313/2020). V prevyšujúcej časti jeho ústavnej sťažnosti týkajúcej sa finančného zadost'učinenia teda nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

26. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 530,86 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

27. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za dva úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Súčasťou výslednej sumy je aj daň z pridanej hodnoty vo výške 88,48 eur. Ústavný súd ešte podotýka, že vyjadrenie sťažovateľa z 21. marca 2023 nepovažoval za účelne vynaložený úkon právnej pomoci, pretože toto podanie neobsahovalo žiadny nový argument, ktorý by presiahol argumentáciu už uvedenú v samotnej ústavnej sťažnosti.

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

29. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu